

Brüsszel, 2016. december 14.
(OR. en)

14500/16

**Intézményközi referenciaszám:
2008/0140 (CNS)**

**SOC 715
ANTIDISCRIM 72
JAI 951
MI 722
FREMP 188**

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Előző dok. sz.:	14284/16 SOC 687 ANTIDISCRIM 66 JAI 929 MI 701 FREMP 182
Biz. dok. sz.:	11531/08 SOC 411 JAI 368 MI 246 - COM(2008) 426 final
Tárgy:	Javaslat –A Tanács irányelve a személyekkel szembeni, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak az irányelv egységes szerkezetbe foglalt, a jelenlegi helyzetet tükröző szövegét. Ez a dokumentum tájékoztatásul szolgál, és nem érinti a delegációknak a megbeszélések során kifejtett álláspontját.

Jelezzük, hogy a mellékletben foglalt szöveg megegyezik a 14499/16 dokumentumban szereplő szöveggel, de a delegációk álláspontját jelző lábjegyzeteket eltávolítottuk.

Javaslat

A TANÁCS IRÁNYELVE

a személyekkel szembeni, vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékosagra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 19. cikke (1) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára¹,

tekintettel az Európai Parlament egyetértésére²,

mivel:

- (1) Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. cikkével összhangban az Európai Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul, amely értékek közösek a tagállamokban. Az EUSZ 6. cikkével összhangban az Unió elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket. Ugyanezen cikk értelmében az alapvető jogok, ahogyan azokat az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból következnek, az uniós jogrend részét képezik mint annak általános elvei.

¹ HL C [...], [...], [...]. o.

² HL C [...], [...], [...]. o.

- (2) Minden ember törvény előtti egyenlőséghez és a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemhez való joga egyetemes emberi jog, amelyet elismer az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, az Egyesült Nemzeteknek a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló egyezménye, a faji hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló nemzetközi egyezmény, az Egyesült Nemzeteknek a polgári és politikai jogok, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogok egyezségokmánya, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény, illetve az Európai Szociális Charta, amelyeket [valamennyi] tagállam aláírt. Ez az irányelv – különösen az akadálymentességre és az ésszerű alkalmazkodásra vonatkozó rendelkezésekben – tiszteletben tartja a világ kulturális és természeti örökségéről szóló ENSZ-egyezményben elismert alapvető elveket. A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény meghatározásában az ésszerű alkalmazkodás megtagadása is hátrányos megkülönböztetés.
- (3) Ez az irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és betartja különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert alapvető elveket. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 10. cikke elismeri a gondolat, a meggyőződés és a vallás szabadságához való jogot; a 21. cikk tiltja a hátrányos megkülönböztetést, beleértve a valláson, meggyőződésen, fogyatékon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést is; a 26. cikk pedig elismeri a fogyatékkal élők jogát az önállóságuk biztosítását célzó intézkedések igénybevételére.
- (4) A fogyatékkal élők 2003-as európai éve, a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség 2007-es európai éve, valamint a kultúrák közötti párbeszéd 2008-as éve felhívta a figyelmet a hátrányos megkülönböztetés elterjedtségére, és ezzel párhuzamosan a sokféleség előnyeire is.
- (5) Az Európai Tanács a 2007. december 14-i brüsszeli ülésén felkérte a tagállamokat, hogy erősítsék meg a munkaerőpiacon belüli és azon kívüli hátrányos megkülönböztetés megelőzésére és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseiket³.

³ Az Európai Tanács 2007. december 14-i brüsszeli ülésének elnökségi következtetései, 50. pont.

- (6) Az Európai Parlament szorgalmazta, hogy az európai uniós jogban bővítsék ki a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmet⁴.
- (7) Az Európai Bizottság a „Megújított szociális menetrend: lehetőségek, hozzáférés és szolidaritás a 21. századi Európában”⁵ című közleményében kijelentette, hogy az olyan társadalmakban, ahol minden embert egyenlő értékűnek tekintenek, semmiféle mesterséges akadály vagy hátrányos megkülönböztetés nem akadályozhatja meg az embereket a lehetőségek kiaknázásában. A valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés alááshatja az Uniónak a Szerződésekben foglalt célkitűzései megvalósítását, különösen a magas fokú foglalkoztatás és szociális védelem elérését, az életszínvonal és az életminőség emelését, a gazdasági és társadalmi kohéziót, valamint a szolidaritást. Alááshatja továbbá a személyek, áruk és szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgása előtt álló akadályok felszámolására vonatkozó célkitűzések teljesítését.
- (8) Az európai uniós jogszabályok között három olyan jogi eszköz szerepel, mely az Európai Közösséget létrehozó szerződés 13. cikkén alapul, melyet az Európai Unió működéséről szóló szerződés 19. cikke váltott fel. Ezek a 2000/43/EK irányelv⁶, a 2000/78/EK irányelv⁷ és a 2004/113/EK irányelv⁸, melyek célja a nem, a faji és etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron és szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megakadályozása és a vele szembeni küzdelem. Ezek a jogi eszközök bizonyították, hogy a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni küzdelemben a jogszabályok fontos szerepet töltenek be. A 2000/78/EK irányelv megállapítja az egyenlő bánásmód általános keretét a munkavállalás és a foglalkoztatás terén a vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor és szexuális irányultság tekintetében. Azonban a foglalkoztatás területén túl az említett okokból történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem mértékét és formáját illetően továbbra is különbségek vannak a tagállamok között. Ezen irányelv célja ennek megfelelően e megkülönböztetési okok tekintetében kiterjeszteni az ezen három jogi eszköz által nyújtott védelem fokát és formáját a foglalkoztatási területeken túl az irányelv 3. cikkében említett konkrét területekre.

⁴ 2008. május 20-i állásfoglalás, P6_TA-PROV(2008)0212.

⁵ COM(2008) 412.

⁶ A Tanács 2000. június 29-i 2000/43/EK irányelve a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról (HL L 180., 2000.7.19., 22.o.).

⁷ A Tanács 2000. november 27-i 2000/78/EK irányelve a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2., 16. o.).

⁸ A Tanács 2004. december 13-i 2004/113/EK irányelve a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról (HL L 373., 2004.12.21., 37. o.).

- (9) Az uniós jogszabályoknak ezért a munkaerőpiacon kívül számos területen, többek között a szociális védelemben való részesülést, az oktatásban való részvételt, valamint az áruk és szolgáltatások – ezen belül a lakhatás – igénybevételét, valamint azok értékesítését, illetve nyújtását is ideértve, tiltaniuk kell a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést. Szolgáltatások alatt az EUMSZ 57. cikke értelmében meghatározottak értendők.
- (10) A 2000/78/EK irányelv tiltja a szakképzésben való részvétel lehetőségét illetően történő hátrányos megkülönböztetést; e védelmet ki kell egészíteni, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát kiterjesztve a nem szakképzésnek minősülő oktatásra is.
- (11)
- (12) A hátrányos megkülönböztetés fogalmába a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a hátrányos megkülönböztetésre való utasítás és a fogyatékosággal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás megtagadása is beletartozik. Ennek az irányelvnek az értelmében a hátrányos megkülönböztetés magában foglalja egy adott személynek a vallásával vagy meggyőződésével, fogyatékoságával, életkorával vagy szexuális irányultságával kapcsolatos feltételezésen alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést és zaklatást.
- (12a) Ahogyan ezt a Bíróságnak a C-303/06.⁹ és a C-83/14. sz.¹⁰ ügyben hozott ítélete is megerősítette, a hátrányos megkülönböztetés fogalmába beletartozik az a hátrányos megkülönböztetés is, amely abból adódóan ér valakit, hogy valamilyen kapcsolatban áll valamely hátrányos megkülönböztetési szempont által érintett személlyel. Ilyen hátrányos megkülönböztetés áll fenn többek között, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, vagy zaklatásnak van kitéve azért, mert valamilyen vélt vagy valós kapcsolatban van egy adott vallású vagy meggyőződésű, adott fogyatékosággal élő, adott életkorú vagy szexuális irányultságú személlyel. Ezért ebben az irányelvben helyénvaló kifejezetten rendelkezni az ilyen hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemről.

⁹ A C-303/06. sz. Coleman kontra Attridge ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet.

¹⁰ A C-83/14. sz. CHEZ Razpredelenie (Nikolova) ügyben 2015. július 16-án hozott ítélet.

- (12b) A zaklatás ellentétes az egyenlő bánásmód elvével, mivel áldozatai nem részesülhetnek másokkal egyenlő módon a szociális védelemben, az oktatásban, és nem vehetik másokkal egyenlő módon igénybe az árukat és szolgáltatásokat. A zaklatásnak különböző formái lehetnek, ideértve a szóbeli, fizikai vagy más, nem szavakkal történő módon megvalósuló nemkívánatos magatartást. Az ilyen magatartás ennek az irányelvnek az értelmében zaklatásnak tekinthető, amennyiben vagy ismételten történik, vagy célját, illetve hatását tekintve annyira súlyos természetű, hogy sérti az adott személy méltóságát és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy sértő környezetet teremt.
- (13) A vallásra vagy meggyőződésre, fogyatékkosságra, életkorra vagy szexuális irányultságra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazása során az Uniónak az EUMSZ-Szerződés 8. cikkével összhangban célul kell tűznie az egyenlőtlenségek megszüntetését, és elő kell segítenie a férfiak és nők közötti egyenlőséget, különösen azért, mert a nők gyakran többszörös hátrányos megkülönböztetés áldozatai.

Az ezen irányelvnek való megfeleléshez szükséges törvények, rendeletek és közigazgatási rendelkezések kidolgozása, illetve felülvizsgálata során a tagállamoknak tekintetbe kell venniük a férfiak és a nőkre gyakorolt hatások különbözőségét.

- (14) Továbbra is a nemzeti igazságügyi vagy egyéb illetékes szervek feladata, hogy a nemzeti jogszabályokkal vagy gyakorlattal összhangban megítéljék azokat a tényeket, amelyekből arra lehet következtetni, hogy közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés történt. Az ilyen tagállami jogszabályok rendelkezhetnek különösen úgy, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetés bármely módon, akár statisztikai és / vagy tudományos bizonyítékok alapján is megállapítható.
- (14a) Az életkoron alapuló eltérő bánásmód bizonyos esetekben engedélyezhető, ha azt jogszerű cél objektív módon indokolja, és a cél elérésére irányuló eszközök megfelelők és szükségesek. Ezzel összefüggésben a meghatározott korosztályba tartozó személyek gazdasági, kulturális és társadalmi integrációjának előmozdítása jogszerű célnak tekintendő. Az e cél elérésére szolgáló eszközöknek – így például a meghatározott korosztályba tartozó személyeknek nyújtott kedvezőbb hozzáférési feltételeknek – megfelelőeknek és szükségesnek kell lenniük.

- (15) A biztosítási, a banki és az egyéb pénzügyi szolgáltatások nyújtásakor az egyedi kockázat felméréséhez, valamint a biztosítási díjak és a juttatások megállapításához az életkorral kapcsolatos kockázati tényezőket alkalmaznak. Egyes pénzügyi szolgáltatások esetében a különböző életkorú személyek nincsenek összehasonlítható helyzetben a kockázatértékelés szempontjából. Az életkoron alapuló arányos eltérő bánásmód ennél fogva nem tekinthető hátrányos megkülönböztetésnek, amennyiben a szóban forgó szolgáltatás esetében az érintett személy életkora meghatározó tényező a kockázatértékelésben, és ez az értékelés biztosításmatematikai elveken, valamint releváns és megbízható statisztikai adatokon alapul. A pénzügyi szolgáltatások terén az életkori határok és életkori sávok alkalmazása az életkoron alapuló arányos bánásmódbeli eltérésnek tekinthető, amennyiben azok megállapítása észszerű alapokon nyugszik.
- (15a) A biztosítási, a banki és az egyéb pénzügyi szolgáltatások nyújtásakor az egyedi kockázat felméréséhez, valamint a biztosítási díjak és a juttatások megállapításához a fogyatékkal – és különösen a fogyatékoság okozó egészségi problémával – kapcsolatos kockázati tényezőket alkalmaznak. Egyes pénzügyi szolgáltatások tekintetében a fogyatékkal élő személyek a kockázatértékelés szempontjából nincsenek összehasonlítható helyzetben a nem fogyatékkal élő személyekkel. A fogyatékon alapuló arányos eltérő bánásmód ennél fogva nem tekinthető hátrányos megkülönböztetésnek, amennyiben a szóban forgó szolgáltatás esetében a fogyatékoság meghatározó tényező a kockázatértékelésben, és ez az értékelés biztosításmatematikai elveken, valamint releváns és megbízható statisztikai adatokon, illetőleg releváns és megbízható orvosi ismereteken alapul.
- (15b) A fogyasztóknak és az illetékes bírósági jogorvoslati szerveknek jogot kell biztosítani ahhoz, hogy kérésre tájékoztatást kapjanak a pénzügyi szolgáltatások nyújtása tekintetében az életkoron vagy a fogyatékon alapuló eltérő bánásmód indokairól. A szolgáltatott információnak a lakosság számára hasznosnak és közérthetőnek kell lennie, és magyarázattal kell szolgálnia arról, hogy a szóban forgó szolgáltatás esetében mit jelentenek az eltérő egyedi kockázatok. A pénzügyi szolgáltatók azonban nem kötelezhetők arra, hogy üzleti szempontból érzékeny adatokat hozzanak nyilvánosságra.

(16)

(17) A hátrányos megkülönböztetés tilalma mellett az Európai Unió Alapjogi Chartájával és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményrel összhangban fontos tiszteletben tartani más alapvető jogokat és szabadságokat is, különösen a magánélet és a családi élet védelmét, a vallásszabadságot, az egyesülési szabadságot, a sajtószabadságot, valamint a véleménynyilvánítás és a tájékoztatás szabadságát. Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott [olyan intézkedéseket], amelyek egy demokratikus társadalomban a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, az egészség védelméhez és mások jogainak és szabadságának a védelméhez szükségesek.

(17-a) Ez az irányelv nem érinti az Unió és a tagállamok közötti, a Szerződésekben meghatározott hatáskörmegosztást többek között az oktatás és a szociális védelem területén. Nem sérti továbbá a tagállamok lényegi szerepét és tag mérlegelési jogkörét az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásában, vállalkozásba adásában és szervezésében.

(17a) Ez az irányelv az Unió hatáskörének korlátain belül az egyenlő bánásmód elvének a szociális védelemben való részesülés, az oktatásban való részvétel, valamint az áruk és szolgáltatások igénybevétele és értékesítése, illetve nyújtása során való alkalmazására terjed ki. A részesülés, részvétel, illetve igénybevétel fogalma nem terjed ki annak meghatározására, hogy az adott személy a nemzeti jogszabályok és joggyakorlat alapján jogosult-e szociális védelemre vagy az oktatásban való részvételre, mert a tagállamok hatáskörébe tartozik a szociális védelmi és az oktatási rendszerek felépítése és tartalma, és annak meghatározása is, hogy ki jogosult szociális védelemre és az oktatásban való részvételre.

- (17b) A szociális védelem ezen irányelv értelmében a szociális biztonságra, a szociális támogatásra, a szociális lakhatásra és az egészségügyi ellátásra terjed ki. Ennek megfelelően ez az irányelv alkalmazandó a jogszabályokban foglalt, közvetlenül az állam vagy magánfelek által biztosított általános vagy különleges szociális biztonsági, szociális támogatási és egészségügyi rendszerekből származó jogokra és ellátásokra, amennyiben ezen ellátások magánfelek általi biztosítását az állam finanszírozza. Ebben az összefüggésben az irányelv alkalmazandó a pénzbeli ellátások, a természetbeli ellátások és szolgáltatások esetében, függetlenül attól, hogy az érintett rendszerek járulékalapúak-e vagy nem. A fent említett rendszerek például magukban foglalják a 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben¹¹ meghatározott szociális biztonsági ágakat, valamint azokat a rendszereket, amelyek a pénzügyi források hiányával és a társadalmi kirekesztődés veszélyével kapcsolatos okokból biztosítanak ellátást és szolgáltatásokat.
- (17c)
- (17d)
- (17e)
- (17f) A tagállamok szociális védelmi rendszereik megszervezésére vonatkozó kizárólagos hatásköre kiterjed ezen rendszerek és a megfelelő intézmények létrehozására, finanszírozására és irányítására, az ellátások és szolgáltatások mibenlétének, összegének, időtartamának és a kiszámítás módjának a meghatározására, az ellátásokra és szolgáltatásokra való jogosultság feltételeinek megállapítására, valamint az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása céljából ezen feltételek módosítására. Például a tagállamok számára továbbra is fennáll az a lehetőség, hogy bizonyos ellátásokat vagy szolgáltatásokat adott korcsoportnak vagy fogyatékossgal élő személyeknek tartsanak fenn.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-i 883/2004/EK rendelete a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról (HL L 166., 2004.4.30., 1. o.).

- (17g) A tagállamok által az oktatási rendszereik megszervezésében és a tanítási és oktatási tevékenység – többek között a sajátos nevelési igényű tanulók oktatása – tartalmának vonatkozásában gyakorolt kizárólagos hatáskör kiterjed az oktatási intézmények létrehozására, finanszírozására és irányítására, a tantervek és más oktatási tevékenységek kidolgozására, a vizsgafolyamatok meghatározására és a jogosultsági feltételek megállapítására, ideértve többek között az iskolák, ösztöndíjak, illetve kurzusok esetében a jogosultsági korhatárokat. A tagállamoknak továbbra is lehetőségük lesz arra, hogy az oktatás területén korhatárokat szabjanak meg.
- (17ga) Minden személy szerződési szabadsággal rendelkezik, beleértve az ügyletben részt vevő szerződéses fél megválasztásának a szabadságát is. Az árut vagy szolgáltatást biztosító személy szerződéses felének megválasztását számos szubjektív tényező indokolhatja. Amennyiben a szerződéses fél kiválasztása nem az adott személy vallásán vagy meggyőzésén, fogyatékosságán, életkorán vagy szexuális irányultságán alapul, úgy ezen irányelv nem érintheti a személyes szabadságot a szerződéses fél megválasztásának tekintetében. Az ilyen alapú megkülönböztetés tilalma olyan személyekre vonatkozik, akik az Unióban a nyilvánosság számára hozzáférhető, a magánélet, illetve családi élet keretein kívül kínált árukat és szolgáltatásokat nyújtanak, valamint az ilyen vonatkozású ügyletekre.
- (17h) Ez az irányelv nem alkalmazandó a családjogi – többek között a családi állapotra és az örökbefogadásra, valamint az ezek alapján jogszerűen járó ellátásokra vonatkozó – törvények hatálya alá tartozó kérdésekre, valamint a reprodukív jogokra vonatkozó törvényekre. Nem sérti az állam, az állami intézmények és szervek, valamint az oktatás világi jellegét sem.
- (17i)
- (18)
- (19) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 17. cikke szerint az Unió tiszteletben tartja és nem sérti az egyházak és vallási szervezetek vagy közösségek nemzeti jog szerinti jogállását a tagállamokban, és ugyanígy tiszteletben tartja a világnézeti szervezetek jogállását.

- (19a) Fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.
- (19b) Azok az intézkedések, amelyek a fogyatékossgal élők számára az irányelv hatálya alá tartozó területeken másokéval egyenlő akadálymentes hozzáférést biztosítanak, fontos szerepet játszanak abban, hogy a gyakorlatban megvalósuljon a teljes körű egyenlőség. Ilyen intézkedés lehet az akadálymentesség útjában álló korlátok azonosítása és megszüntetése, valamint az új korlátok kialakulásának megelőzése. Nem jelenthetnek aránytalan terhet azok az intézkedések, amelyek célja a fogyatékossgal élő személyek számára az akadálymentes hozzáférés biztosítása. [Az akadálymentesség arányos módon elértnek tekintendő, amennyiben a fogyatékossgal élő személyek ténylegesen képesek arra, hogy másokkal azonos alapon igénybe vegyék azokat a szolgáltatásokat, melyeket egyes épületek, létesítmények, közlekedési szolgáltatások és infrastruktúra hivatottak a lakosságnak szolgáltatni vagy nyújtani, még akkor is, ha e személyek nem férhetnek hozzá az adott épület, létesítmény vagy infrastruktúra egészéhez.]
- (19c) Az intézkedéseknek azt kell célozniuk, hogy az irányelv alkalmazási körén belül biztosítsák az akadálymentességet többek között az alábbi területeken: fizikai környezet, közlekedés, információs és kommunikációs technológiák és rendszerek. Az, hogy az akadálymentes hozzáférés nem valósítható meg minden esetben oly módon, hogy másokéval teljesen egyenlő legyen, nem használható indokolásként arra, hogy nem fogadnak el a fogyatékossgal élő személyek általi akadálymentes hozzáférést a lehető legnagyobb mértékben javító minden intézkedést.

- (19d) Az akadálymentesség számos eszköz révén, így például az egyetemes tervezés elvének alkalmazásával fejleszthető. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban az egyetemes tervezés a termékek, a környezet, a programok és szolgáltatások oly módon történő tervezését jelenti, hogy azok minden ember számára a lehető legnagyobb mértékben, adaptálás vagy speciális tervezés szükségessége nélkül igénybe vehetők legyenek. Az egyetemes tervezés nem zárhatja ki, hogy a fogyatékossgal élő személyek csoportjai, amennyiben arra szükségük van, támogató-segítő eszközöket és technológiákat használjanak¹². A tagállamoknak el kell végezniük vagy elő kell mozdítaniuk az ezen irányelv hatálya alá tartozó egyetemesen tervezett árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos kutatást és fejlesztést a fogyatékossgal élő személyek sajátos szükségleteinek kielégítése, valamint az adaptálás szükségességének és a költségeknek a lehető legkisebbre csökkentése céljából, illetve ezen áruk és szolgáltatások elérhetőségének és igénybevételének elősegítése érdekében. A tagállamoknak elő kell mozdítaniuk továbbá az egyetemes tervezést a normák és iránymutatások kidolgozása során, hogy fokozatosan biztosítható legyen az áruk és szolgáltatások hozzáférhetősége.
- (19e) Az akadálymentességre vonatkozó részletes normákat vagy előírásokat, illetve bizonyos termékek vagy szolgáltatások tekintetében észszerű alkalmazkodást előíró uniós jogszabályok betartása esetén az ezen irányelvben foglalt, az akadálymentességre és az alkalmazkodásra vonatkozó követelményeket teljesítettnek kell tekinteni.

¹² A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 2. cikke.

- (20) Az uniós jog bizonyos területek vonatkozásában már tartalmaz részletes normákat vagy előírásokat az akadálymentességgel kapcsolatban. Ilyen normákat vagy előírásokat ír elő többek között az 1300/2014/EU bizottsági rendelet¹³, a 181/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet¹⁴, az 1107/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹⁵ és az 1371/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet¹⁶. Az uniós jog már előír jogi követelményeket az akadálymentesség biztosítása érdekében, azonban nem tartalmaz azzal kapcsolatban részletes normákat vagy előírásokat. Ilyen jogi követelményeket állapít meg többek között az 1303/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet¹⁷ és a 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv¹⁸. Az 1303/2013/EU rendelet 7. cikke például előírja, hogy az alapok által társfinanszírozandó műveletek meghatározása során a fogyatékkal élő személyek általi hozzáférhetőség biztosítását mint kritériumot figyelembe kell venni.

¹³ A Bizottság 2014. november 18-i 1300/2014/EU bizottsági rendelete az uniós vasúti rendszernek a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű személyek általi hozzáférhetőségével kapcsolatos átjárhatósági műszaki előírásokról.

¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2011. február 16-i 181/2011/EU rendelete az autóbusszal közlekedő utasok jogairól és a 2006/2004/EK rendelet módosításáról.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2006. július 5-i 1107/2006/EK rendelete a légi járműveken utazó fogyatékkal élő, illetve csökkent mozgásképességű személyek jogairól (HL L 204., 2006.7.26. 1. o.).

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2007. október 23-i 1371/2007/EK rendelete a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről (HL L 315., 2007.12.3., 14. o.).

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 320. o.).

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2014. február 26-i 2014/24/EU irányelve a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

- (20-aa) Mint azt a Tanács már hangsúlyozta, javasolt, hogy a tagállamok fogadjanak el olyan innovatív intézkedéseket, amelyek biztosítják a fogyatékossgal élők számára az akadálymentességét a kulturális infrastruktúra és tevékenységek esetében.¹⁹ Ezekhez az intézkedésekhez ihletet adhat az egyetemes tervezés elve és a tagállamok bevált eljárásai.
- (20-a) Az akadálymentesség biztosítását célzó általános preventív intézkedések mellett fontos szerepet töltenek be azok az intézkedések, amelyek az észszerű alkalmazkodást szolgálják egyedi esetekben, biztosítva, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken a gyakorlatban is megvalósuljon a fogyatékossgal élők teljes mértékű egyenlősége. Ha a szolgáltató és a fogyatékossgal élő személy között hosszú távú szerződéses vagy más kapcsolat áll fenn, ezzel összefüggésben észszerű alkalmazkodásnak minősülhet a szerkezeti átalakítás az épületeken vagy berendezéseken. Az észszerű alkalmazkodás jelentheti azt, hogy a szolgáltató a fogyatékossgal élő személy sajátos szükségleteire tekintettel, az egyenlő bánásmód érvényesülése érdekében módosítja vagy megváltoztatja a szokásos keretfeltételeit, eljárásait és gyakorlatait, módosítja a szolgáltatásnyújtás feltételeit, illetve speciális segítséget nyújt. Az észszerű alkalmazkodás érdekében hozott intézkedések nem járhatnak aránytalanul nagy teherrel.
- (20-b) A tagállamokat az észszerű alkalmazkodást biztosító, innovatív intézkedések kidolgozására és végrehajtására ösztönözzük.
- (20aa) A lakhatási szolgáltatások esetében az észszerű alkalmazkodásra vonatkozó, ezen irányelvben foglalt rendelkezések betartásához a szolgáltató nem kötelezhető arra, hogy az épületen szerkezeti átalakításokat végezzen, illetve hogy azok költségét ő viselje. A nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban a szolgáltatónak el kell fogadnia az ilyen jellegű átalakításokat, ha azok egyéb finanszírozásból kerülnek megvalósításra és nem járnak másféle aránytalan teherrel.

¹⁹ A Tanács 2003. május 5-i állásfoglalása az oktatásban és a továbbképzésben a fogyatékossgal élő tanulók és diákok esélyegyenlőségéről (HL C 134. 2003.6.7., 6. o.).

- (20b) Ahhoz, hogy felmérhető legyen, hogy az akadálymentességet vagy az észszerű alkalmazkodást szolgáló intézkedések aránytalanul nagy terhet jelentenek-e, számos tényezőt kell figyelembe venni, ideértve többek között a szervezet vagy vállalkozás méretét, erőforrásait és jellegét, valamint az intézkedések becsült költségét, vagy a szolgáltatás nyújtásához használt infrastruktúra és tárgyak (műszaki és/vagy gazdasági) élettartamát. Továbbá aránytalanul nagy terhet jelenthet különösen az, ha jelentős szerkezeti átalakításra lenne szükség ahhoz, hogy akadálymentes hozzáférést biztosítsanak egy ingó vagy ingatlan vagyontárgyhoz, amely történelmi, kulturális, művészeti vagy építészeti értékei miatt a nemzeti jogszabályok értelmében védettnek minősül.
- (20c) Az akadálymentesség elvét a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény állapítja meg. Az észszerű alkalmazkodás és az aránytalan teher elvéről a 2000/78/EK irányelv és a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezik.
- (21) A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem sértheti azoknak az intézkedéseknek a tagállamok általi fenntartását vagy elfogadását, amelyek célja adott vallású vagy meggyőződésű, adott fogyatékkal élő, adott életkorú vagy szexuális irányultságú személyek csoportja által elszenvedett hátrányok megelőzése vagy kompenzálása. Az ilyen intézkedések közé tartozhat adott vallású vagy meggyőződésű, fogyatékkal élő, életkorú vagy szexuális irányultságú személyek szervezeteinek támogatása, amennyiben e szervezetek fő célkitűzése, hogy előmozdítsák e személyek gazdasági, kulturális vagy társadalmi integrációját, vagy hogy gondoskodjanak e személyek sajátos igényeinek kielégítéséről.
- (22) Ez az irányelv minimumkövetelményeket állapít meg, meghagyva ezzel a tagállamok számára annak lehetőségét, hogy kedvezőbb rendelkezéseket vezessenek be vagy tartsanak fenn. Ezen irányelv végrehajtása a tagállamok egyikében sem igazolhatja a már elért színthez képest történő visszalépést.

- (23) A valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést elszenvedett személyeknek megfelelő jogvédelmi eszközökkel kell rendelkezniük. A hatékonyabb védelem biztosításához az egyesületeket, szervezeteket és egyéb, jogi személyiséggel rendelkező jogalanyokat fel kell jogosítani arra, hogy az áldozat nevében vagy érdekében eljárás indítását kezdeményezzék, ami nem érinti a bíróság előtti képviselőre és védelemre vonatkozó eljárás nemzeti szabályait.
- (24) A bizonyítási teher szabályait módosítani kell a hátrányos megkülönböztetés első látásra megalapozott eseteiben; az egyenlő bánásmód elvének hatékony alkalmazása megkívánja, hogy a bizonyítási teher az alperesre szálljon, ha a hátrányos megkülönböztetés bizonyítást nyer. Nem az alperes feladata azonban annak bizonyítása, hogy a **felperes** egy adott valláshoz, meggyőződéshez tartozik, egy adott fogyatékosággal, egy adott életkorral vagy egy adott szexuális irányultsággal rendelkezik.
- (25) Az egyenlő bánásmód elvének hatékony megvalósítása megköveteli az áldozattá válás elleni megfelelő jogi védelmet.
- (26) A Tanács a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség európai évének (2007) nyomán követéséről szóló állásfoglalásában felhívott arra, hogy a civil társadalmat – többek között a hátrányos megkülönböztetés veszélyének kitett személyeket képviselő szervezeteket, a szociális partnereket és az érintetteket – teljes mértékben vonják be a hátrányos megkülönböztetés megakadályozására, valamint az egyenlőség és az esélyegyenlőség előmozdítására irányuló politikák és programok kialakításába, mind európai, mind nemzeti szinten.
- (27) A 2000/43/EK, a 2004/113/EK és a 2006/54/EK irányelvek alkalmazásával kapcsolatos tapasztalatok szerint az ezen irányelv hatálya alá tartozó okokból történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelem azáltal is erősödne, ha az egyes tagállamokban léteznének olyan szervek, amelyeknek hatásköre kiterjed a hátrányos megkülönböztetéssel összefüggő problémák elemzésére, a lehetséges megoldások tanulmányozására és a megkülönböztetés áldozatainak biztosított konkrét segítségnyújtásra. Azzal a céllal összhangban, hogy a nemek, illetve a faji vagy etnikai származáson alapuló megkülönböztetéssel szembeni védelem mértékét és formáját ki kell terjeszteni az ezen irányelv hatálya alá tartozó okokból történő hátrányos megkülönböztetésre, ezen szerv vagy szervek hatáskörének a 2000/78/EK irányelv hatálya alá tartozó területekre is ki kell terjednie.

- (28) Ennek az irányelvnek az alkalmazása céljából mérlegelni kell a rendszeres jelentéstételt és az eredmények figyelemmel kísérését, többek között statisztikai adatok gyűjtése révén.
- (29) A tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókról kell rendelkezniük az ezen irányelv szerinti kötelezettségek megszegésének esetére.
- (30) Mivel ezen irányelv célját, nevezetesen valamennyi tagállamban a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni azonos szintű védelem biztosítását a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért a javasolt fellépés terjedelme és hatása miatt az uniós szinten jobban megvalósítható, az Unió az EUSZ 5. cikkében meghatározott szubszidiaritás elvével összhangban intézkedéseket fogadhat el. Az említett cikkben foglalt arányossági elvnek megfelelően ez az irányelv nem lépi túl az e cél eléréséhez szükséges mértéket.
- (31) A jogalkotás minőségének javításáról szóló intézményközi megállapodás 34. pontjával összhangban a tagállamokat ösztönzik arra, hogy – a maguk számára, illetve az Unió érdekében – készítsenek táblázatokat, amelyekben a lehető legpontosabban bemutatják az ezen irányelv és az azt átültető intézkedések közötti megfelelést, és hogy e táblázatokat tegyék közzé,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

I. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. cikk

Cél

Ez az irányelv meghatározza a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem keretét az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban való, a 3. cikk hatályán belül történő megvalósítása céljából, és a 2000/78/EK irányelv értelmében elősegíti ezen elv előmozdítását a foglalkoztatás és a munkavégzés terén.

2. cikk

A hátrányos megkülönböztetés fogalma

(1) Ezen irányelv alkalmazásában az „egyenlő bánásmód elve” azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okokból nem szabad hátrányos megkülönböztetést tenni.

(1a) Ezen irányelv alkalmazásában hátrányos megkülönböztetés:

- i. a közvetlen megkülönböztetés;
- ii. a közvetett megkülönböztetés;
- iii. a zaklatás;
- iv. a kapcsolaton alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés és zaklatás;
- v. a fogyatékosággal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás megtagadása; és
- vi. az 1. cikkben foglalt valamely okból történő hátrányos megkülönböztetésre való utasítás;

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

- a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha egy személy egy másik, összehasonlítható helyzetben lévő személyhez képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesül, részesült vagy részesülne az 1. cikkben említett bármelyik okból;
- b) közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az adott vallású vagy meggyőződésű, adott fogyatékkal élő, adott életkorú vagy adott szexuális irányultságú személyeket más személyekhez képest különösen hátrányosan érint, kivéve ha ez a rendelkezést, feltételt vagy gyakorlatot jogszerű cél objektív módon igazolja, továbbá e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek;
- c) zaklatás áll fenn, ha az 1. cikkben említett bármelyike okból nemkívánatos magatartásra kerül sor olyan céllal vagy olyan hatást kiváltva, amely sérti valamely személy méltóságát, és megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy sértő környezetet teremt. Ebben az összefüggésben a zaklatás fogalmát a tagállamok nemzeti jogukkal és gyakorlatukkal összhangban határozhatják meg.
- (e) kapcsolaton alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés vagy zaklatás áll fenn, ha egy személy hátrányos megkülönböztetésben részesül, vagy zaklatásnak van kitéve azért, mert kapcsolatban áll egy adott vallású vagy meggyőződésű, fogyatékkal élő, életkorú vagy szexuális irányultságú személlyel.
- d) a fogyatékkal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás megtagadása áll fenn, ha ezen irányelv 4a. cikkét nem tartják be;

(3)

(4)

(5)

- (6) Az (1), (1a) és (2) bekezdés ellenére az életkoron alapuló eltérő bánásmód nem jelent hátrányos megkülönböztetést, ha azt jogszerű cél objektív módon igazolja, és e cél megvalósításának eszközei megfelelőek és szükségesek.

Az első albekezdés értelmében a meghatározott korosztályba tartozó személyek gazdasági, kulturális és társadalmi integrációjának előmozdítása jogszerű célnak tekintendő.

- (6-a) Ezen irányelv alkalmazásában nem minősülnek hátrányos megkülönböztetésnek az egy adott korcsoportba tartozóknak, azok tekintetében kínált vagy nyújtott kedvezményes árak vagy díjak.

- (6a) Az (1), az (1a) és a (2) bekezdés ellenére ezen irányelv alkalmazásában nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek az olyan eltérő bánásmód, amelynek keretében kedvezőbb rendelkezések vonatkoznak a fogyatékkal élő személyekre a 3. cikkben meghatározott területeken az igénybevételnek, a részvételnek, illetve a részesülésnek a feltételeit illetően, annak érdekében, hogy támogassák e személyek gazdasági, kulturális és társadalmi integrációját, vagy hogy gondoskodjanak e személyek sajátos igényeinek kielégítéséről.

- (7) Pénzügyi szolgáltatások nyújtásakor

- a) az életkoron alapuló arányos eltérő bánásmód ezen irányelv alkalmazásában nem tekinthető hátrányos megkülönböztetésnek, amennyiben a szóban forgó szolgáltatás esetében az életkor meghatározó tényező a kockázatértékelésben, és ez az értékelés biztosításmatematikai elveken, valamint releváns és megbízható statisztikai adatokon alapul;
- b) a fogyatékoságon alapuló arányos eltérő bánásmód ezen irányelv alkalmazásában nem tekinthető hátrányos megkülönböztetésnek, amennyiben a szóban forgó szolgáltatás esetében a fogyatékoság meghatározó tényező a kockázatértékelésben, és ez az értékelés biztosításmatematikai elveken, valamint releváns és megbízható statisztikai adatokon, illetőleg releváns és megbízható orvosi ismereteken alapul.

Azok a pénzügyi szolgáltatók, akik az életkoron vagy fogyatékoságon alapuló arányos eltérő bánásmód alkalmazása mellett döntenek, kérésre kötelesek tájékoztatást nyújtani a fogyasztóknak és az illetékes bírósági jogorvoslati szerveknek az eltérő bánásmód indokairól.

- (8) Ez az irányelv nem érinti a nemzeti jog által meghatározott olyan intézkedéseket, amelyek egy demokratikus társadalomban szükségesek a közbiztonság és a közrend fenntartásához, a bűncselekmények megakadályozásához, a kiskorúak védelméhez, az egészség és a biztonság védelméhez, valamint mások jogainak és szabadságának, többek között a véleménynyilvánítás szabadságához való jognak és a sajtószabadságnak a védelméhez. Ez az irányelv az e bekezdésben említett területeken sem a tagállamok hatásköreit nem korlátozza, sem az uniós hatásköröket nem bővíti ki.

3. cikk

Hatály

- (1) Az Európai Unióra ruházott hatáskörök keretein belül, valamint a (2) bekezdésben megállapított korlátokon belül a hátrányos megkülönböztetés tilalma vonatkozik valamennyi személyre, mind a köz-, mind a magánszektorban, beleértve az állami szerveket is, a következők tekintetében:

- a) részesülés a szociális védelemben, amennyiben az a szociális biztonsággal, a szociális támogatással, a szociális lakhatással, illetve az egészségügyi ellátással függ össze.

E pont értelmében a részesülés magában foglalja az információra vonatkozó kérelem, az igénylés és a nyilvántartásba vétel folyamatát csakúgy, mint a szociális védelmi intézkedések tényleges nyújtását.

- b)

- c) részvétel az oktatásban.

E pont értelmében a részvétel magában foglalja az információra vonatkozó kérelem, a jelentkezés és a nyilvántartásba vétel folyamatát csakúgy, mint a tulajdonképpeni felvételt és az oktatási tevékenységekben való részvételt;

- d) a nyilvánosság számára elérhető, a magánélet és a családi élet keretein kívül kínált áruk és szolgáltatások – többek között a lakhatás – igénybevétele és azok értékesítése, illetve nyújtása.

E pont értelmében az igénybevétel magában foglalja az információra vonatkozó kérelem, az igénylés, a nyilvántartásba vétel, a megrendelés, foglalás, illetve az időpontok és találkozók megszervezése, a bérlet és a vásárlás folyamatait csakúgy, mint a szóban forgó áruk és szolgáltatások tényleges nyújtását és élvezetét.

(2) Ez az irányelv nem alkalmazandó a következőkre:

- a) a családjogi törvény hatálya alá tartozó kérdések, beleértve a családi állapotot és az örökbefogadást, valamint a reprodukív jogokra vonatkozó törvények;
- b) a tagállamok szociális védelmi rendszereinek megszervezése és finanszírozása, beleértve az ezen rendszerek és a kapcsolódó intézmények létrehozását és irányítását, az ellátások és szolgáltatások mibenlétének, összegének, időtartamának és a kiszámítás módjának a meghatározását, illetve az említett ellátásokra és szolgáltatásokra való jogosultság feltételeinek, például egyes ellátások esetében a korhatároknak a megállapítását;
- c)
- d) a tagállami oktatási rendszerek megszervezése és finanszírozása, többek között az oktatási intézmények létrehozása és irányítása, a tanítási és oktatási tevékenységek tartalmának meghatározása, tantervek kidolgozása, a vizsgafolyamatok meghatározása és a jogosultsági feltételek megállapítása, ideértve többek között az iskolák, ösztöndíjak, illetve kurzusok esetében a korhatárokat;
- e) a valláson vagy meggyőződésen alapuló eltérő bánásmód az olyan oktatási intézményekben való felvétel tekintetében, amelyek erkölcsi világképe egy adott valláson vagy meggyőződésen alapul, a nemzeti jognak, hagyományoknak és gyakorlatnak megfelelően.

(3)

- (3a) Ez az irányelv nem érinti a vallási jelképek viselését engedélyező vagy megtiltó nemzeti intézkedéseket, és nem korlátozza a tagállamok kizárólagos hatáskörét ezekben a kérdésekben.
- (4) Ez az irányelv nem érinti az állam, az állami intézmények és szervek, vagy az oktatás világi jellegét biztosító, valamint a valláson vagy meggyőződésen alapuló egyházak vagy más szervezetek jogállásáról és tevékenységeiről szóló nemzeti jogszabályokat, és nem korlátozza a tagállamok kizárólagos hatáskörét ezekben a kérdésekben.
- (5) Ez az irányelv nem terjed ki az állampolgársági alapon történő eltérő bánásmódra, és nem érinti a harmadik országokból érkező, illetve hontalan személyeknek a tagállamok területére való beutazására és letelepedésére vonatkozó rendelkezéseket és feltételeket, sem bármiféle olyan bánásmódot, amely a harmadik országokból származó, illetve hontalan érintett személyek jogállásából ered.

4. cikk

Akadálymentesség a fogyatékossgal élő személyek számára

- (1) A tagállamok megteszik a szükséges és megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a 3. cikkben foglalt területeken a fogyatékossgal élők számára másokéval egyenlő akadálymentes hozzáférést biztosítsanak. Azonban ezek az intézkedések nem járhatnak aránytalanul nagy teherrel.
- (1a) Az akadálymentesség biztosítása magában foglal olyan általános preventív intézkedéseket is, amelyek azt a cél szolgálják, hogy a 3. cikkben foglalt területeken ténylegesen érvényesüljön a fogyatékossgal élők esetében az egyenlő bánásmód elve.
- (2) Az e cikk (1) és (1a) bekezdésében említett intézkedések közé tartozik az akadálymentesség útjában álló korlátok azonosítása és megszüntetése, valamint az új korlátok kialakulásának megelőzése az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken.
- (3)
- (4)

(5)

- (6) Az e cikk (1), (1a) és (2) bekezdése csak az egynél több lakóegységgel rendelkező épületek közös helyiségeinek tekintetében alkalmazandó a lakhatásra. Ez a bekezdés nem érinti a 4. cikk (7) bekezdését és a 4a. cikket.
- (7) A tagállamok fokozatosan megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy elegendő lakás legyen akadálymentes a fogyatékossgal élők számára.
- (8) A tagállamok a nemzeti sajátosságoknak és feltételeknek megfelelően vállalják vagy előmozdítják az egyetemesen tervezett árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos kutatást és fejlesztést.
- (9) A bizonyos termékekhez vagy szolgáltatásokhoz való akadálymentes hozzáférésre vonatkozó részletes normákról vagy előírásokról rendelkező uniós jogszabályok betartása esetén e cikk rendelkezéseit teljesítettnek kell tekinteni.

4a. cikk

A fogyatékossgal élők igényeihez való észszerű alkalmazkodás

- (1) A fogyatékossgal élőkkel való egyenlő bánásmód elvének betartása érdekében a 3. cikkben foglalt területeken gondoskodni kell az észszerű alkalmazkodásról.
- (2) Az (1) bekezdés alkalmazásában az észszerű alkalmazkodás azokat a szükséges és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem járnak aránytalan teherrel, és az adott esetben szükségesek ahhoz, hogy a fogyatékossgal élő személy sajátos igényeit kiszolgálják azért, hogy az adott személy másokkal egyenlő módon részesülhessen az adott szociális védelmi intézkedésben, vehessen részt az adott oktatási tevékenységben, illetve vehesse igénybe az adott árut vagy szolgáltatást.

- (3) A lakhatási szolgáltatások esetében az (1) és a (2) bekezdés rendelkezései nem kötelezik a szolgáltatót arra, hogy az épületen szerkezeti átalakításokat végezzen, illetve hogy azok költségét ő viselje. A nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban a szolgáltatónak el kell fogadnia az ilyen jellegű átalakításokat, ha azok egyéb finanszírozásból kerülnek megvalósításra és nem járnak másféle aránytalan teherrel.
- (4) A bizonyos termékek vagy szolgáltatások tekintetében történő észszerű alkalmazkodásra vonatkozó részletes normákról vagy előírásokról rendelkező uniós jogszabály betartása esetén e cikk rendelkezéseit teljesítettnek kell tekinteni.

4b. cikk

Az akadálymentességre és az észszerű alkalmazkodásra egyaránt vonatkozó előírások

- (1) Annak elemzésekor, hogy a 4. és 4a. cikknek való megfeleléshez szükséges intézkedések aránytalanul nagy terhet jelentenek-e, különösen az alábbiakat kell figyelembe venni:
- a) a szervezet vagy vállalkozás mérete, erőforrásai és jellege;
 - aa) az intézkedés elmaradása által érintett, fogyatékkal élő személyre gyakorolt kedvezőtlen hatás;
 - b) becsült költségek;
 - c) általánosságban a fogyatékkal élők számára a megvalósításból származó várható előnyök, figyelembe véve az érintett áruk és szolgáltatások igénybevételének gyakoriságát és időtartamát, valamint a forgalmazóval vagy szolgáltatóval folytatott kapcsolat időtartamát;
 - d) a szolgáltatás nyújtásához használt infrastruktúra és tárgyak élettartama;²⁰

²⁰ Adott esetben e kritérium csak az akadálymentesség vonatkozásában megfelelő.

- e) a szóban forgó ingó vagy ingatlan tulajdon történelmi, kulturális, művészeti vagy építészeti értéke; és
- f) a szóban forgó intézkedések biztonságossága és megvalósíthatósága.

Amennyiben a terhet az érintett tagállamban a fogyatékoságügyi politika keretében meglévő intézkedések kielégítően ellensúlyozzák, az nem tekinthető aránytalanul nagynak.

(2)

(3)

5. cikk

Pozitív intézkedések

- (1) A teljes egyenlőség gyakorlati megvalósításának biztosítása céljából az egyenlő bánásmód elve nem akadályoz meg egyetlen tagállamot sem olyan különleges intézkedések fenntartásában vagy elfogadásában, amelyek vallásból vagy meggyőződésből, fogyatékoságból, életkorból vagy szexuális irányultságból adódó hátrányok megelőzésére és ellensúlyozására irányulnak.

6. cikk

Minimumkövetelmények

- (1) A tagállamok bevezethetnek vagy fenntarthatnak olyan rendelkezéseket, amelyek kedvezőbbek az egyenlő bánásmód elvének védelme szempontjából, mint azok, amelyeket ez az irányelv állapít meg.
- (2) Ennek az irányelvnek a végrehajtása semmilyen körülmények között nem jelenthet jogalapot az irányelv hatálya alá tartozó területeken a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelemnek a tagállamok által már elért szintjéhez képest történő csökkentéséhez.

II. FEJEZET

JOGORVOSLAT ÉS JOGÉRVÉNYESÍTÉS

7. cikk

Jogvédelem

- (1) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy minden személy, aki úgy ítéli meg, hogy az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt őt sérelem érte, az ebből az irányelvből eredő kötelezettségek teljesítése tekintetében bírósági és/vagy közigazgatási eljáráshoz, vagy – ha a tagállamok úgy tartják megfelelőnek – egyeztető eljáráshoz folyamodhasson, akár annak a viszonyoknak a megszűnte után is, amelyben a hátrányos megkülönböztetés állítólagosan történt.
- (2) A tagállamok gondoskodnak arról, hogy azok az egyesületek, szervezetek vagy egyéb jogi személyek, amelyeknek a tagállam saját nemzeti jogszabályaiban megállapított előírásokkal összhangban törvényes érdeke, hogy ezen irányelv rendelkezéseit betartsák, a panaszos nevében vagy támogatójaként, annak beleegyezésével, az ebből az irányelvből eredő kötelezettségek teljesítése érdekében kezdeményezhessék bírósági és/vagy közigazgatási eljárás indítását .
- (3) Az (1) és (2) bekezdés nem érinti az egyenlő bánásmód elvével kapcsolatos keresetek határidőire vonatkozó nemzeti szabályokat.

8. cikk

Bizonyítási teher

- (1) A tagállamok nemzeti igazságszolgáltatási rendszerükkel összhangban meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy abban az esetben, ha azok a személyek, akiket saját állításuk szerint az egyenlő bánásmód elvének be nem tartása miatt sérelem ért, a bíróság vagy más, illetékes hatóság előtt olyan tényeket állítanak, amelyek alapján vélelmezni lehet, hogy közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés történt, az alperesnek kelljen bizonyítania, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma nem sérült.

- (2) Az (1) bekezdés nem akadályozza meg, hogy a tagállamok olyan bizonyítási szabályokat vezessenek be, amelyek kedvezőbbek a felperes számára.
- (3) Az (1) bekezdés nem alkalmazandó a büntetőeljárásokra.
- (4) A tagállamoknak dönthetnek úgy, hogy nem alkalmazzák az (1) bekezdést olyan eljárások során, amelyekben a bíróság vagy az illetékes hatóság deríti fel az eset tényállását.
- (5) E cikk (1), (2), (3) és (4) bekezdését kell alkalmazni minden olyan jogi eljárás esetén is, amelyet a 7. cikk (2) bekezdése alapján indítottak.

9. cikk

Áldozattá válás

A tagállamok a nemzeti jogrendszerükbe olyan intézkedéseket vezetnek be, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az egyéneket megvédjék a panaszra, vagy az egyenlő bánásmód elvének betartatása érdekében indított eljárásra reakcióként alkalmazott hátrányos bánásmódtól vagy hátrányos következményektől.

10. cikk

Tájékoztatás

A tagállamok gondoskodnak arról, hogy megfelelő eszközök segítségével egész területükön tájékoztassák az érintett személyeket az ezen irányelv alapján hozott rendelkezésekről, valamint a már hatályos, vonatkozó rendelkezésekről.

11. cikk

Párbeszéd az érdekelttekkel

A tagállamok, azzal a céllal, hogy érvényt szerezzenek az egyenlő bánásmód elvének, ösztönzik a párbeszédet az érdekelttekkel, amelyeknek a nemzeti joggal és gyakorlattal összhangban törvényes érdeke, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken hozzájáruljanak az ezen irányelvben meghatározott okokból történő hátrányos megkülönböztetéssel szembeni küzdelemhez.

12. cikk

Az egyenlő bánásmód előmozdítását szolgáló szervek

- (1) A tagállamok kijelölnék egy vagy több szervet, amelyek feladata annak előmozdítása, hogy vallásától vagy meggyőződésétől, fogyatékoságától, életkorától vagy szexuális irányultságától függetlenül minden személy egyenlő bánásmódban részesüljön. Ezek a szervek képezhetik az emberi jogok védelmével vagy az egyén jogainak védelmével nemzeti szinten megbízott intézmények részét.
- (2) A tagállamok biztosítják, hogy e szervek hatáskörükben:
 - a) az áldozatok és a 7. cikk (2) bekezdésében említett egyesületek, szervezetek vagy egyéb, jogi személyiséggel rendelkező jogalanyok jogainak sérelme nélkül független segítséget nyújtsanak a hátrányos megkülönböztetés áldozatainak a hátrányos megkülönböztetés miatti panaszaik érvényesítése során,
 - b) független felméréseket végezzenek a hátrányos megkülönböztetés terén, és
 - c) független jelentéseket adjanak ki és ajánlásokat tegyenek bármely kérdésben, amely összefügg az ilyen hátrányos megkülönböztetéssel.
- (3) A tagállamok azt is biztosítják, hogy az (1) bekezdésben említett szerv vagy szervek hatásköre az ezen irányelv alá tartozó területekre, illetve a 2000/78/EK irányelv hatálya alá tartozó területekre egyaránt kiterjedjen.

III. FEJEZET

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

13. cikk

Megfelelés

A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy biztosítsák az egyenlő bánásmód elvének az ezen irányelv hatálya szerinti betartását és különösen, hogy

- a) az egyenlő bánásmód elvével ellentétes minden törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezést hatályon kívül helyezzenek;
- b) az egyenlő bánásmód elvével ellentétes minden szerződéses rendelkezést, vállalkozási belső szabályt, valamint nyereségorientált és non-profit egyesületekre vonatkozó szabályt semmissé nyilvánítsanak vagy nyilváníthassanak, vagy módosítsanak.

14. cikk

Szankciók

A tagállamok megállapítják az ennek az irányelvnek megfelelően elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és meghoznak minden szükséges intézkedést e szabályok végrehajtásának biztosítására. A szankció jelentheti az áldozat részére fizetendő kártérítést, amely felső értékhatár előzetes megállapításával nem korlátozható, továbbá hatékonyak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lennie.

14a. cikk

A nemek közötti esélyegyenlőség általános érvényesítése

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 8. cikkében foglalt célkitűzéssel összhangban a tagállamok ezen irányelv végrehajtása során figyelembe veszik az egyenlőtlenségek kiküszöbölésének, valamint a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdításának célkitűzését.

15. cikk
Végrehajtás

- (1) A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek [4 évvel az elfogadást követően]-ig megfeleljenek. A tagállamok erről haladéktalanul értesítik a Bizottságot, és közlik a Bizottsággal az említett rendelkezések szövegét.

Amikor a tagállamok elfogadják ezeket a rendelkezéseket, azokban hivatkozni kell erre az irányelvre, vagy azokhoz hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozást kell fűzni. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

- (2) A tagállamok meghatározhatják, hogy a 4. cikkben megállapított, az akadálymentesség biztosítására vonatkozó kötelezettségnek az új épületek, létesítmények, közlekedési szolgáltatások és infrastruktúra tekintetében legkésőbb [5 évvel az elfogadást követően]-ig kell eleget tenni.
- (2a) A tagállamok meghatározhatják, hogy a 4. cikkben megállapított, az akadálymentesség biztosítására vonatkozó kötelezettségnek a meglévő épületek, létesítmények, közlekedési szolgáltatások és infrastruktúra tekintetében [20 évvel az elfogadást követően]-ig kell eleget tenni. Ha egy tagállam így jár el, gondoskodnia kell ezen kötelezettség fokozatos végrehajtásáról ezen időszak alatt.
- (3) Valamennyi tagállam, amely a (2a) bekezdésben megállapított kiegészítő időszak igénybevételét választja, az e cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontig eljuttatja a Bizottsághoz a megteendő intézkedéseket megállapító cselekvési tervet és az azon kötelezettség fokozatos végrehajtására vonatkozó menetrendet.
- (3a) A tagállamok az e cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontig tájékoztatják a Bizottságot a 4. cikk (7) bekezdésében előírt kötelezettség fokozatos végrehajtására vonatkozó terveikről.

- (4) A tagállamok adott esetben adatgyűjtést folytatnak, valamint figyelemmel kísérik és értékelik a releváns intézkedések hatékonyságát. Ez történhet például viszonyítási értékek vagy mérhető célértékek meghatározására, illetve releváns minőségi vagy mennyiségi adatok gyűjtésére vonatkozó intézkedésekkel, az alkalmazandó nemzeti és uniós joggal összhangban, különösen a személyes adatok védelmét illetően.

16. cikk

Jelentés

- (1) A tagállamok tájékoztatják a Bizottságot [a 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott időpontot követően két évvel]-ig és azt követően ötévente minden ahhoz szükséges információról, hogy a Bizottság jelentést készíthessen az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak ezen irányelv alkalmazásáról, ideértve a 15. cikk (3) és (3a) bekezdésében említett tervek végrehajtását is.
- (2) A Bizottság jelentésében – adott esetben – figyelembe veszi az egyenlő bánásmóddal foglalkozó nemzeti szervek és az érdekeltek, valamint az EU Alapjogi Ügynöksége véleményét. A nemek közötti egyenlőség érvényesítése elvének megfelelően ennek a jelentésnek tartalmaznia kell többek között a nők és férfiak vonatkozásában hozott intézkedések hatásvizsgálatát is. A kapott információkra figyelemmel a jelentésnek – szükség esetén – magában kell foglalnia az irányelv felülvizsgálatára és módosítására vonatkozó javaslatokat is.

17. cikk

Hatálybalépés

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

18. cikk

Címzettek

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.